

YTTRANDE
2025-03-17

Dnr: [KF2025/VO1/5](#)

Till Utbildningsdepartementet

Konstfacks yttrande avseende betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning

Inledning

Konstfack har av regeringen ombetts lämna synpunkter på betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning. Konstfacks kommentarer och synpunkter redovisas nedan.

11. Bättre förberedda och mer motiverade studenter

Konstfack avstyrker förslaget att införa ett högre betygskrav i svenska än vad som krävs för grundläggande behörighet till högskolan

I utredningen framhålls att motivation och rätt förkunskaper är nyckelfaktorer för att studenter ska klara av sin utbildning men även att många lärarutbildningar upplever att studenternas förkunskaper i svenska brister. Mot den bakgrunden föreslår utredningen att minst betyg C i svenska ska krävas för antagning till lärarutbildning.

Inledningsvis vill Konstfack framhålla att förslaget inte tar hänsyn till att det redan idag finns lärarutbildningar som har en väl fungerande metod för att anta motiverade studenter, nämligen arbetsprover. Krav på godkända arbetsprover för antagning kräver en arbetsinsats av de sökande. Konstfack ser att detta bidrar till att de som söker våra lärarutbildningar gör det för att de är motiverade att studera just våra utbildningar.

Konstfack upplever inte samma problematik med bristande kunskaper i svenska som många andra lärarutbildningar gör. Trots att i snitt 40 % av våra studenter har ett lägre betyg i svenska än C har Konstfack en mycket hög genomströmning (90 %) på lärarutbildningen. Något vi menar visar på att betyg i svenska inte behöver vara styrande för hur väl studenterna klarar utbildningen. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) lyfter också i sin analys gällande förslag om högre betygskrav i Svenska 3 att brister i dagens betygssystem medför att betyg från gymnasieskolan och andra skolformer inte alltid speglar individens verkliga kunskaper i ämnet. Konstfack anser att höjda förkunskapskrav för antagning till högskolan är en i grunden missriktad åtgärd som hanterar symptomen snarare än orsaken till problemen.

YTTRANDE
2025-03-17

Dnr: [KF2025/VO1/5](#)

I likhet med SUHF anser Konstfack att det inte finns något självklart samband mellan en utbildnings förkunskapskrav och dess attraktivitet. För att öka lärarutbildningens attraktivitet krävs i stället insatser i lärarstudenternas blivande arbetsmiljö, det vill säga förskolor, fritidshem och skolor.

13. Ökat behov av samverkan

Konstfack är i grunden positivt inställd till samverkan mellan lärosäten gällande lärarutbildning men ser, i likhet med många andra lärosäten, avsaknaden av en gemensam struktur som det största hindret för detta.

Utredningen föreslår att lärosätena ska få i uppdrag att gemensamt planera utbud och dimensionering av lärarutbildning i hela landet. De ska enligt förslaget även ansvara för beslut om koncentration av små ämnen till färre lärosäten.

Konstfack anser att förslaget bortser från det faktum att lärosätena är varandras konkurrenter och att konkurrensen troligtvis ökar i och med det sjunkande studentantal som betyg C i svenska kommer att medföra. En planering av utbud och dimensionering av lärarutbildning måste styras av professionalism och genom tydliga direktiv. Konstfack vill också framhålla vikten av att beslut kring koncentration av små ämnen fattas av de med kunskap i ämnena och insyn i vad som krävs kvalitetsmässigt. Besluten behöver också fattas i någon form av samförstånd.

Så som förslaget läggs fram ser vi dock en överhängande risk för att det i stället blir storlek som får styra och att de mindre lärosätena tvingas anpassa sig till de större lärosätena. Detta skulle innebära att Konstfack, som har en unik undervisningsmiljö för praktisk estetiska ämnen och enligt externa utvärderingar en sammanhållen lärarutbildning av hög kvalitet, riskerar att behöva kompromissa fram en sämre lärarutbildning.

17. Uppdaterade examensmål

Konstfack avstyrker förslaget att minska förekomsten av läroplans-, vetenskapsteori och forskningsmetodik i lärarutbildningen.

Konstfack ser utredningens förslag om minskade inslag av läroplans-, vetenskapsteori och forskningsmetodik i lärarutbildningen som mycket problematiskt. Om vetenskapsteori och forskningsmetodik tas bort från lärarutbildningen skulle det även få konsekvenser för kompetensförsörjningen av lärarutbildade till den utbildningsvetenskapliga forskningen. Redan idag är det svårt för personer utan masterexamen att bli antagna på forskarutbildning. Konstfack ser att förslaget skulle innebära att ännu färre lärarutbildade söker sig vidare till

YTTRANDE
2025-03-17

Dnr: [KF2025/VO1/5](#)

forskarutbildning. I förlängningen skulle detta kunna innebära att generalister utan erfarenhet av läraryrket eller lämplig ämneskompetens blir de som utbildar framtidens lärare.

Att begränsa vetenskapliga inslag till det självständiga arbetet riskerar att kraftigt minska studenternas förståelse för vetenskaplighet samt deras förmåga att värdera forskning. Konstfack ställer sig frågande till hur studenter på en sådan lärarutbildning ska kunna utveckla förmåga att värdera exempelvis evidensbaserad undervisning och beprövad erfarenhet. Kunskaper i vetenskapsteori och forskningsmetodik är något som lärarstudenter behöver utveckla och använda genom hela utbildningen, inte något som endast bör aktualiseras i samband med det självständiga arbetet.

Lärarutbildningen ska ge blivande lärare redskap att använda direkt i undervisning men även bildning i form av kunskaper som gör att de förstår sin funktion i ett demokratiskt samhälle. För att på ett initierat sätt kunna delta i samhällsdebatten krävs att blivande lärare har förmåga att reflektera över utbildningsfrågor. Konstfack ser att dessa kompetenser riskerar att försvinna i och med utredningens förslag om att lyfta bort läroplansteori från lärarutbildningen.

Utredningen har haft i uppgift att föreslå färre examensmål för lärarutbildningen. Konstfack anser att utredningen i denna del ger uttryck för en orimlig detaljstyrning samtidigt som examensmålen, även om de är färre till antalet, har blivit mer omfattande.

18. Kvalitetsförstärkningar för lärarutbildningarna

Konstfack ifrågasätter hur utredningen presenterar ett samband mellan mindre ersättning, färre studenter, minskade kostnader *och* högre kvalitet i utbildningen. Vidare instämmer Konstfack i SUHF:s bedömning om att förslagen ekonomisk resursförstärkning riskerar att inte vara tillräcklig.

Utredningens beräkningar visar att studentunderlaget kommer att minska betydligt på grund av de skärpta förkunskapskraven. Enligt förslaget ska de minskade intäkterna de skärpta förkunskapskraven skulle medföra kompenseras genom bibehållet takbelopp, höjd ersättningsnivå för NTF- och HSTJ-området samt särskilda medel för ”små ämnen”.

För att förslaget om bibehållet takbelopp ska ha möjlighet att skapa en positiv ekonomisk effekt för lärarutbildning krävs att pengarna öronmärks för just lärarutbildning. Risken är annars att lärarutbildning nedprioriteras av lärosäten. För Konstfacks del skulle det kunna innebära att lärarutbildning i bild och slöjd inte längre erbjuds i Mälardalen.

Konstfack ställer sig tveksam till att ett mindre lärosäte genom bibehållet takbelopp kan skapa det ekonomiska utrymme för kvalitetsstärkning och åtgärder för ökad rekrytering som utredningen skriver fram.

YTTRANDE
2025-03-17

Dnr: [KF2025/VO1/5](#)

Den förstärkning av ersättningsbeloppet för NTF- och HSTJ-området som föreslås får inte någon ekonomisk kompensatorisk effekt för de konstnärliga lärosätena då dessa ej ger utbildning inom områdena i fråga. Det är inte heller möjligt att förutse vilken effekt de särskilda medlen för små ämnen skulle kunna få då utredningen inte föreslår vilka ämnen som kan bli aktuella för dessa.

Sammanfattningsvis ser Konstfack därför att den föreslagna ekonomiska resursförstärkningen innehåller alltför många otydligheter samt att risken att resursförstärkningen inte är tillräcklig är särskilt stor för de konstnärliga lärosätena.

Konstfack önskar lyfta ersättningsbeloppet ”Övrigt”. Enligt regleringsbrevet ska detta ersättningsbelopp användas för ”praktisk estetiska kurser inom lärarutbildning med inriktning mot tidigare år, grundlärarutbildning och förskollärarutbildning”. Konstfack föreslår att lärosätena ges möjlighet att, utifrån ämnesinnehåll, själva bedöma mot vilken ersättning som praktisk estetiska kurser/moment bör avräknas. Alternativt att lärosätena ges möjlighet att kombinera ”Övrigt” med andra utbildningsområden, oavsett om ämneskurserna rör tidigare eller senare åldrar. En utredning vid SU visar att kostnaderna för specialutrustade lokaler för undervisning i praktisk estetiska ämnen, trots ett högt antal studenter, är för höga i förhållande till nuvarande ersättningsnivå. Konstfacks förslag skulle öka möjligheterna till samverkan mellan större lärosäten och konstnärliga lärosäten när det kommer till små ämnen så som exempelvis bild och slöjd. Något som blir särskilt viktigt om studentantalet minskar och behovet av samläsning därmed ökar.

Konstfack skulle välkomna möjligheten att bedriva en samordnad och fokuserad undervisning i praktisk estetiska ämnen för ett större åldersspann – från elever i yngre åldrar till gymnasieskolan.

Beslut

Ärendet har beslutats av rektor Anna Valtonen efter föredragning av Annelie Holmberg, prefekt för Institutionen för bild- och slöjdpedagogik (IBIS). I handläggningen av ärendet har även administrativ studierektor Erika Johansson deltagit.

Anna Valtonen
Rektor

Annelie Holmberg
Prefekt